

Una setmana a bord del 'Sirius'

Sempre a punt

L'organització ecologista Greenpeace va blocar al port de Tessalònica (Grècia) el vaixell de càrrega *Balder Phenix*, que transportava productes tòxics. EL TEMPS hi va ser present per conèixer tot el procés de l'acció, des de l'inici fins que set dels activistes van ser detinguts.

Divendres 11 de setembre. Dia clar sobre les aigües grises i pudentes del golf de Tessalònica, Macedònia. La capitania del port, edifici potser gris, es converteix en escenari d'un interrogatori desganat.

—¿Professió?

És la tercera vegada que fan la mateixa pregunta. La resposta tampoc canvia.

—Periodista.

—¿Què entén vostè per periodista?

—El que treballa en la redacció d'un mitjà de comunicació.

—¿Està segur d'això?

A l'oficial del port se li acaben les excuses per evitar que la premsa pugui anar a visitar el *Sirius*, la nau capitana de l'organització ecologista Greenpeace, fondejat a dues milles de la costa. Està nerviós, i no li falten motius. A la vaga de la major part dels sectors públics de Grècia s'han afegit també els transportistes, que han aconseguit parilitzar la totalitat de l'activitat portuària. A més, Tessalònica inaugura l'endemà una exposició internacional i s'espera la visita del primer ministre Mitsotakis, de diversos vaixells militars i, sense invitació, d'una columna de vaguistes que ha partit des d'Atenes per protestar. Per acabar-ho d'adobar, Greenpeace va immobilitzar la nit anterior el mercant *Balder Phenix*, carregat de productes tòxics i altament combusti-

bles, que volia descarregar les instal·lacions de l'empresa estatal EKO.

L'oficial prepara una nova estratègia:

—¿Com sé jo que sereu ben rebuts a bord? Necessiteu una invitació expressa del capità.

La invitació no tarda a arribar en una de les tres llanxes pneumàtiques del *Sirius*, la mateixa que recull els periodistes i se'ls emporta cap al vaixell. Els oficials del port han acabat per resignar-se.

De camí cap al *Sirius* la pneumàtica s'acosta al *Balder Phenix*, un mercant sota bandera panamenya amb contenidors esfèrics, especials per a transportar matèries explosives. A la cadena de l'ancora hi ha lligada una altra pneumàtica i, sobre uns ferros convenientment retorts, Fernando Larrea (de Sant Sebastià, ros, cabells llargs, barba, 27 anys, ex-discjockey, ex-tripulant de grans velers), enarbora un estendard de Greenpeace.

Hi és des de les sis del matí. El *Sirius* havia partit la nit anterior d'Izmir, Turquia, amb la intenció d'arribar a Tessalònica per preparar unes jornades de portes obertes i una acció sorpresa; aquesta. La tempesta que va acompanyar la seua navegació nocturna no els va impedir arribar i actuar amb rapidesa per immobilitzar el *Balder Phenix*. La resposta de les autoritats no es va fer esperar: a les set i mitja del matí una patrullera increpava els ecologistes i els amenaçava de dete-

nir-los a tots. No van passar d'això.

A bord del *Sirius*, coronat per una enorme pancarta: "No als productes amb components clòrics", l'activitat és escassa. El capità, Bart Terwiel (27 anys, canadenc, dos metres d'alçada, moreno, somriure ampli i anell d'or a l'orella) s'explica: "Estem molt cansats. La navegació des d'Izmir ha estat terrible i només arribar hem hagut d'anar a penjar-nos perquè no volíem que el mercant s'escapara. Ara hem d'estar preparats perquè caldrà fer guàrdies rotatòries per vigilar constantment".

Prompte comencen a arribar voluntaris de la delegació grega. Stelios Psomas, especialista en pol·lució industrial i coordinador d'aquesta acció, aclareix els motius pels quals han decidit immobilitzar el mercant: "El *Balder Phenix* transporta viniliclorid, un derivat del clor utilitzat per a fabricar un producte molt tòxic: el VCM, que després serà un component del plàstic anomenat PVC. A més de ser un producte altament tòxic, és també molt combustible i explota amb facilitat. La destinació del vaixell és la factoria que EKO, una companyia estatal, té al port de Tessalònica, en una àrea d'influència on viuen més d'un milió de persones.

Hi ha hagut, coneguts, 42 accidents seriosos amb vaixells que transportaven materials derivats del clor i ara comen-

Deu anys pintant de verd

Ara fa 10 anys, Greenpeace, l'organització ecologista més important del món, va comprar el *Sirius*, un vaixell que fins aquell moment servia de refugi per als pràctics del port d'Amsterdam. Construït el

1950, encara té a la coberta una zona reservada per a instal·lar possibles canons, eren temps de guerra. La seua eslora és de 46 metres i la velocitat màxima d'11 nusos. Des del començament va a-

nar pintat de verd, amb l'arc de Sant Martí tancant-se sobre la proa.

La vida a bord no és complicada. Les pautes regeixen el dia. Els tripulants són ara només 14. La gran majoria estan con-

Fernando, a l'esquerra, resisteix a la cadena del *Balder Phenix*. El capità, Bart, a l'esquerra, somriu. Baix, el *Sirius* rep una visita dels guardacostes.

J. SEBASTIA

tractats per l'organització amb uns sous més baixos del que cobrarien en qualsevol altre vaixell, però també hi ha voluntaris que treballen a canvi del menjar i l'allotjament. La majoria tenen alguna

experiència com a mariners i tots es van adonar en un moment o un altre de la degradació que patia l'ecosistema marí i van recórrer a Greenpeace per trobar un lloc on fer efectiva la seua denúncia. Te-

"El clor mata"

El *Balder Phenix* transportava viniliclorid, un dels 11.000 productes derivats del clor que es troben actualment al mercat. Un mes abans, amb productes semblants, visitava el complex petroquímic de Tarragona. La seua immobilització va ser l'inici de la campanya de Greenpeace contra els organoclorats, productes compostos per clor i carboni que la indústria ha produït sense treva i que, des de fa 30 anys, apareixen com a uns dels principals responsables de la degradació marina i ambiental en general. Alguns d'aquests compostos s'han fet tristament cèlebres, com el DDT o el CFC, responsable màxim del forat en la capa d'ozó.

Aquests productes, molt infreqüents a la natura, s'introdueixen amb facilitat en la cadena alimentària i es van transmetent de generació en generació a través de la llet de les mares, en el cas dels mamífers marins, o dels sistemes genètics, en els peixos i altres animals.

Els seus efectes en la fauna marina comencen a conèixer-se ara: malformacions, infertilitat, debilitament del sistema immunològic... els mateixos, juntament amb el càncer, que han aparegut en poblacions que han consumit durant temps productes contaminats amb organoclorats.

Les demandes de Greenpeace són clares: limitació dels

J. SEBASTIA

processos industrials que produeixen organoclorats i substitució d'aquests processos per altres més controlats. La demanda encara ha estat ignora-

da per la indústria, però l'alarma ja ha començat. Ho sintetitzava Stelios: "Hem de ser contundents: el clor mata".

J. S.

cen a trobar-se problemes en els éssers vius, que es transmeten a les següents generacions. La major part d'aquesta producció va destinada al PVC, un plàstic utilitzat pertot arreu i que sembla segur però que no es pot destruir ni tampoc soterrar a causa dels additius que conté. En molts països, com Alemanya, Àustria o els estats escandinaus, ja comencen a buscar-se substituïts i a tornar a elements no plàstics com el vidre que són molt més inofensius. EKO vol doblar la seua producció per al pròxim any i nosaltres ens hi oposem; amb aquesta acció volem forçar el procés de reconversió d'EKO, semblant al que fan als països que he dit abans".

La tripulació del *Sirius* es prepara per a la part més dura de totes les accions: la rutina de l'espera. En qualsevol moment la guàrdia de costes pot actuar i Greenpeace ha d'estar preparada. S'estableixen tornos de quatre hores: mentre un membre

de la tripulació o dels voluntaris grecs puja a la cadena, altres dos l'acompanyen en una pneumàtica; i esperen.

A la vesprada, l'operador de ràdio, Tim Gorter (neozelandès, 21 anys, pèl-roig amb trena) capta una conversa entre les autoritats portuàries i el *Balder Phenix*. Un dels voluntaris grecs tradueix a l'anglès, l'única llengua que aconseguix coordinar totes les nacionalitats que poblen el vaixell verd: l'endemà un inspektor visitarà el *Sirius*.

La nit arriba amb calma. Diversos vaixells de guerra s'acosten al port de Tessalònica. A bord del *Sirius* hi ha una certa intranquil·litat, Stelios aclareix: "Vé-nen per l'exposició internacional. És només casualitat que nosaltres ens trobem també ací".

Envoltats per la foscor i els llums que empavesen els vaixells de l'armada grega, Fernando; la segona oficial, Jeannette Haagsma (holandesa, 31 anys, rossa i

amb una eskena impressionant); i el tercer de màquines, Faik Cimen, dormiten a la llanxa al costat de la cadena del *Balder Phenix*. Cada cert temps conversen per la ràdio amb els que fan la guàrdia al *Sirius*. De sobte, una llum enlluernadora els delimita contra el negre de les aigües. La patrullera ha vingut protegida pel casc del mercant i ni els de la pneumàtica ni els del *Sirius* han pogut veure-la. Faik vol pujar a la cadena però cedeix el pas a Fernando i explica al periodista que comparteix el fred amb la primera guàrdia de la nit: "Jo no sóc turc, però tinc el passaport turc. Ja saps com és això, si naixes a Turquia no tens més opció que ser turc i no vull que els grecs em detinguen, seria problemàtic". Fernando aconseguix pujar a la cadena però la patrullera no fa res per impedir-ho. Ha estat el primer avís. La resta de la nit serà tranquil·la. Faik (30 anys, moreno, bigoti generós) aprofita per reivindi-

nen molt ben distribuïdes les seues tasques entre el pont, la coberta i la sala de màquines. A les set del matí sona la primera campana per al desdijuni; a la una, per al dinar; i a les set de la nit, per al

sopar. Marcus, el cuiner, tracta de fer el millor amb ingredients de tota mena i uns clients tan diversos (11 nacionalitats ara). Tot el que sobre anirà a parar a compartiments ben separats. El *Sirius* vol do-

car la seua nacionalitat real: "Jo sóc txetxé, d'una república del sud de Rússia. ¿No et sona? Els txexens som només un milió, però controlem totes les màfies de Moscou i bona part de les de Berlín".

Dissabte 12 de setembre. La pol·lució del golf de Tessalònica fa que l'aigua de la mar augmente de temperatura; les meduses proliferen i acompanyen la patrullera de la guàrdia de costes que es dirigeix cap al *Sirius*. Després de col·locar-se a l'andana, alguns membres de la policia portuària, dialoguen tranquil·lament amb la tripulació de Greenpeace. Els informen que el que fan és il·legal i, ingènuament, que hi ha altres vaixells més perillosos a prop del port. S'acomiaden prompte, estan de bon humor i alguns d'ells fan gestos de bona sort als ecologistes.

Al migdia, la mateixa patrullera torna però ara la composició de la tripulació és ben diferent. Després d'amarrar-se a la borda del *Sirius*, un home que s'identifica com a delegat del govern manifesta que comprèn els motius de Greenpeace, però que no pot compartir els mètodes. Un enginyer d'EKO afegeix que els ecologistes no tenen ni idea del que diuen i que la càrrega del *Balder Phenix* no és gens perillosa. L'ambient es va enrarint, el capità de port crida als fotògrafs que hi ha a bord del *Sirius* que paren les seues càmeres, Bart els comina a continuar. Els policies, amb immaculat uniforme blanc, s'enfaden, comencen a cridar que el *Sirius* està ple d'instruments construïts amb PVC i demanen al seu capità que baixi amb ells. Bart es nega. Els grecs es retiren cridant que no pensen acceptar condicions d'estrangers. Stelos s'indigna. A partir d'ara, la persona que estiga penjada a la cadena del *Balder Phenix* serà sempre grega.

No hi ha temps per a la calma. Tim ha captat una altra conversa entre la direcció del port i el vaixell aturat per Greenpeace. Les autoritats portuàries insisteixen al capità del *Balder Phenix* que ha

nar exemple. Pertot arreu hi ha compartiments per al vidre, l'alumini de les llaunes, el paper o els residus orgànics, que seran reciclats en arribar a un port. A més, el vaixell té un sistema que emma-

gatzema les aigües residuals. Dos grans cartells, un en anglès i l'altre en un català inequívocament mallorquí (es nota la mà de Xavier Pastor, assidu tripulant del *Sirius* i president de Greenpeace Espan-

Els guardacostes tracten de capturar els voluntaris penjats a la cadena.

J. SEBASTIA

d'alçar l'àncora; aquest respon que li fa por causar alguna víctima i els guardacostes aprofiten per tractar de fer passar una mentida:

—Els responsables del *Sirius* ens han dit que no faran res per evitar la vostra partida.

—¿Aleshores perquè estan lligats a la cadena de l'àncora?

L'estratagema no té èxit. La tripulació del *Sirius*riu. Bart s'apressa a establir contacte amb el capità del *Balder Phenix* i li aclareix que si retira l'àncora, posarà en perill la vida d'una persona.

Les autoritats gregues callen, han descobert que la ràdio no és segura. El migdia passa en silenci. Mentrestant, una delegació de Greenpeace-Grècia ha anat a entrevistar-se amb els responsables d'EKO. Els guardacostes no n'esperen el resultat i a les 18,30 comencen una nova ofensiva. Dues patrulleres i un vaixell remolcador parteixen des del port cap al *Balder Phenix*. Els guàrdies del *Sirius* donen l'alarma i, ràpidament, dues llanxes pneumàtiques van a ajudar a la que fa guàrdia al costat de la cadena. A una

distància prudencial, una motora proporcionada per la secció grega trasllada els periodistes i la fotògrafa del *Sirius*, Claire Mortimer (neozelandesa, 26 anys, pèl-roja, encantada de visitar les antípodes). Greenpeace vol testimonis de tot el que puga passar.

Les patrulleres es dirigeixen cap al *Balder Phenix*, però no poden acostar-s'hi massa; les llanxes del *Sirius*, molt més manejables, els impedeixen el pas i formen una muralla al voltant de la cadena on penja un voluntari de la secció grega. Han de retirar-se després d'algun intent infructuós. Des de la ràdio, Bart sintetitza el resultat del primer assalt: EKO 0, Greenpeace 1.

Ja no hi haurà cap moviment més. A terra, Tessalònica inaugura la seua fira internacional amb la presència del primer ministre mentre la columna de manifestants que ha partit d'Atenes per oposar-se a la decisió del govern grec de retardar l'edat d'accés a la jubilació s'han detingut a només 20 quilòmetres.

Els focs d'artifici ajuden a trencar el tedi de les guàrdies nocturnes. La tripula-

ció del *Balder*, composta majoritàriament per mariners filipins, comença a parlar amb els membres de Greenpeace i un d'ells els demana treball: "No em sent segur en aquest vaixell".

Diumenge 13 de setembre. Uns núvols apareixen a l'horitzó i un brisa suau escorta la nova visita de la patrullera al *Sirius*. El delegat del govern, el comandant de la barca guardacostes i un traductor puguen a bord i s'entrevisten amb Bart i Stelios. Les demandes de Greenpeace són molt concretes: volen una declaració formal de tres ministres, el de la marina, el de medi ambient i el d'indústria, que òbriga el procés de transformació de la indústria del clor. La delegació oficial es retira amb bones paraules.

El cansament i el tedi amenacen els ecologistes. El temps passa en contra seua. A la vesprada, els núvols arriben a Tessalònica i una tempesta fugaç descarrega sobre el golf. Des de la coberta del *Sirius* no es poden veure els companys que continuen penjats a la cadena del *Balder Phenix*.

Cap a la nit, una delegació dels sindi-

ya), n'expliquen el funcionament. Només les accions canviaran el ritme de treball i exigiran, a més de la jornada diària, disponibilitat total, estar sempre a punt.

Des de l'abril, el *Sirius* recorre la Medi-

terrània per sensibilitzar els governs dels estats riberencs i els seus pobladors de la degradació i els perills que pateix. Combinen jornades de portes obertes amb accions espectaculars per cridar l'atenció

sobre problemes molt concrets.

Abans de Tessalònica vingué Izmir i després continuarà Xipre. Des d'allà, la campanya es donarà per acabada i el *Sirius* partirà per a Amsterdam, el seu

Els activistes de Greenpeace acaben a la llanxa patrullera.

J. SEBASTIÀ

cats d'EKO visita el *Sirius*. Estaven en vaga, però l'empresa els ha dit que hi ha problemes amb Greenpeace i volen saber quins són exactament. Tenen por de perdre els llocs de treball. Stelios els explica que si s'inicia un procés de canvi i s'inverteix en la investigació d'alternatives hi haurà molt més treball. Les converses duren fins a la nit i les cerveses s'esgoten a la sentina.

Dilluns 14 de setembre. El nerviosisme ha envaït totes les cambres del *Sirius*. El matí passa sense cap nou moviment i tots comencen a témer que EKO jugarà a deixar passar el temps per cansar els activistes de Greenpeace. A la vesprada, Bart reuneix la triulació en coberta, els commina a continuar i aprofita per denunciar una certa deixadesa en les tasques de rutina. Stelios anuncia que EKO ha trencat les converses i que la companyia d'assegurances que paga les despeses ocasionades per l'endarreriment de *Balder Phenix* els pressiona perquè parlesca. Una última mala notícia: els sindicats s'han fet enrere. No volen ni sentir parlar del medi ambient, que, per a ells,

continua sent sinònim de desocupació.

La resta del dia i la nit passen amb lentitud corrosiva.

Dimarts 15. Quan el sol comença a escalfar la coberta del *Sirius*, la patrullera s'acosta amb un missatge definitiu: "Estem disposats a actuar, no podem esperar més, per favor no us resistiu." La resposta és clara: "Greenpeace no utilitza mai la violència".

Comença la naumàquia. Per les autoritats gregues, una embarcació guardacostes, dos remolcadors i una llanxa ràpida. Per Greenpeace, tres pneumàtiques semirígides. Les llanxes dels ecologistes tracten d'evitar que la patrullera pugui arribar a la cadena, però els guardacostes aconsegueixen obrir un forat i estiren el voluntari que està penjat. Fernando no s'ho pensa i bota a la cadena, els seus cabells llargs són un inconvenient i, per ells, és estirat a la patrullera. Ara és el torn de Mirella (Italiana, 32 anys, baixeta i amb ulleres grosses). També ella és capturada mentre llanxes i vaixells s'envesteixen una vegada i una altra. Des de la patrullera, els mariners esgrimeixen uns garfis

amb els quals tracten de punxar les pneumàtiques. No ho aconsegueixen, però en foraden dues greument.

Entre tant queda un tripulant lliure per part de Greenpeace; puja a la cadena i és capturat després de resistir pacíficament. Mirella, hàbilment, ha escapat del vaixell grec i ha tornat a ser capturada. La segueix Marcus, el cuiner, que ha estat portat especialment per a l'ocasió com a últim recurs. La batalla acaba quan ja no hi ha enemic: set detinguts i dues llanxes averiades. Els mariners de la patrullera aconsegueixen destrossar els ferros re-torts a la cadena i el *Balder* parteix cap a aigües més tranquil·les.

Els detinguts passaran la vesprada a la capitania del port. Quedaran lliures a la nit, a temps per anar de festa amb els companys. Ha acabat l'acció. El *Balder Phenix* se n'ha anat, però Greenpeace ha aconseguit obrir el principal telenotícies grec i l'endemà serà primera plana en tots els diaris nacionals. La conscienciació és el primer pas.

Jordi Sebastià

port base. La tripulació es desfarà i buscarà la manera d'enrolar-se en algun altre vaixell o de continuar treballant per a l'organització en altres llocs menys actius.

Però serà només un

descans. El pròxim estiu, amb altres cares i altres ports de destinació, el *Sirius* tornarà al nostre Mediterrani per recordar-nos què passa i quins són els responsables.

J. S.

